

О. П. Ковалишина,
магістрант ННІ педагогіки
8.18010020 «Управління навчальним закладом»
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)
e-mail: kovalishina.oksana@mail.ru

**Загальноосвітній навчальний заклад як об'єкт системного управління
(на прикладі Стрижівської ЗОШ І-ІІІ ступенів)**

Статтю присвячено питанню впровадження інформаційно-комунікативних технологій в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом. Доведено доцільність використання системного підходу до автоматизації управління закладом із застосуванням комп'ютерних технологій. Здійснено аналіз питань впливу засобів інформаційно-комунікативних технологій на результати управлінської діяльності. Визначено перспективи розвитку та пріоритетні напрямки інформатизації Стрижівської ЗОШ І-ІІІ ступенів.

Швидкий розвиток інформаційної, соціальної, наукової сфер життя суспільства потребує змін у навчально-виховному процесі; оновлення його змісту, форм і методів вимагає широкого впровадження у шкільний педагогічний процес інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ), які виступають своєрідними акумуляторами і, водночас, трансляторами динамічно розвивального потоку новітніх знань.

Інформаційно-комунікативні технології позитивно впливають на всі компоненти системи навчання: мету, зміст, методи та організаційні форми навчання, засоби навчання, тому актуальним для управління стає максимальне їх впровадження на основі системного підходу.

На необхідність використання системного підходу в організації управління закладами освіти вказують дослідження низки українських (Л. Даниленко, Г. Єльнікова, О. Мармаза, В. Пікельна, О. Пометун, Є. Хриков та ін.) і зарубіжних (Ю. Васильєв, Ю. Конаржевський, В. Лазарєв, М. Поташник та ін.) науковців. Питання впровадження інформаційно-комунікаційних технологій управління загальноосвітніми навчальними закладами шляхом систематизації інформаційного забезпечення управлінської діяльності досліджували В. Гуменюк, В. Драгун, В. Маслов та ін.

Метою даної статті є аналіз і розкриття ефективності управління загальноосвітнім навчальним закладом завдяки впровадженню новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в контексті системного підходу.

Системний підхід – це принцип дослідження, при якому система розглядається в цілому, а не окремі підсистеми [1: 28]. Системний підхід дозволяє розглянути діяльність всіх підсистем, кожна з яких зберігає всі властивості системи, з огляду на оптимальний результат, що досягається в процесі взаємодії керуючої та керованої підсистем.

Аналіз наукової літератури, теоретичні та практичні дослідження (В. Маслов, В. Приходько) свідчать про такі переваги системного підходу в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом: передбачає використання

таких методів дослідження, як аналіз та синтез; дає змогу будувати систему дослідження у вигляді ієрархічної чи мережевої моделі; передбачає вивчення середовища об'єкта дослідження та визначення його впливу на цей об'єкт; дозволяє виокремити об'єкт дослідження із середовища з одночасним установленням зв'язків і взаємодій цього об'єкта із середовищем [3: 8].

Практика управлінської діяльності свідчить, що результативність діяльності загальноосвітнього навчального закладу можлива при умові системного поєднання пріоритетів освітньої політики на державному та шкільному рівнях, використання сучасних методів управління, вибору обґрунтованих стратегій розвитку та діяльності загальноосвітнього навчального закладу [5].

У Державній програмі «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці на 2006-2010рр.» наголошувалося, що важливим завданням вітчизняної освіти, від успішності вирішення якого визначальною мірою залежатиме розвиток країни та її місце у світовій спільноті, є підготовка підростаючого покоління до життя в умовах сучасного інформатизованого суспільства.

Розв'язання поставленого завдання потребує системного підходу до інформатизації навчального процесу в загальноосвітніх навчальних закладах і передбачає:

- розробку концепції інформатизації діяльності школи;
- визначення стратегічної мети, конкретизацію завдань, принципів інформатизації школи;
- створення, розвиток і використання телекомунікаційних комп'ютерних мереж, які забезпечують надання комунікаційних та інформаційних послуг;
- взаємозв'язок з іншими аспектами освітньої політики;
- врахування обсягу грошових ресурсів, які планується витрати на інформатизацію;
- формування і розвиток інформаційної інфраструктури.

Новітні інформаційні технології у Стрижівській загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів Любарського району Житомирської області успішно впроваджуються через використання системного підходу, який дозволяє в цілому забезпечувати здійснення управлінської діяльності адміністрації школи; організацію урочної пізнавальної діяльності учнів; реалізацію позаурочної навчально-виховної роботи зі школярами.

Розробка концепції інформатизації діяльності школи дозволяє педагогічному колективу школи використовувати власні шляхи впровадження комп'ютерно-орієнтованих систем в освітній процес навчального закладу, враховуючи те, що визначена в ній стратегічна мета направлена на докорінну зміну ролі і місця педагога та учня в системі «вчитель – інформаційна система – учень».

Повноцінне використання системного підходу для застосування інформаційних технологій у навчальному середовищі можливе внаслідок

усвідомлення основних принципів інформатизації школи як передумов, а саме:

- спільного бачення процесу інтеграції інформаційних технологій у всіх учасників навчального процесу і за умови сприяння й підтримки з боку керівництва системою освіти;
- наявності певного досвіду викладачів у галузі використання освітніх інформаційних технологій;
- знання освітніх стандартів і наявності ресурсів для навчальних курсів;
- володіння особистісно-орієнтованою методикою навчання;
- оцінювання ефективності застосування інформаційних технологій у навчальному процесі;
- наявності технічної допомоги під час використання й обслуговування технологічних ресурсів;
- належної фінансової підтримки тривалого використання інформаційних технологій;
- наявності відповідної політики і стандартів, що підтримують новітні навчальні середовища;
- доступу до сучасних інформаційних технологій, зокрема до програмного забезпечення і телекомунікаційних мереж [2: 8].

Аналіз питань впливу засобів інформаційно-комунікативних технологій на результати навчального процесу та особистісні якості дитини показує, що найбільш актуальними в умовах широкого використання у навчально-виховному процесі Стрижівської загальноосвітньої школи I-III ступенів засобів ІКТ залишаються такі завдання:

1. Пошук і обґрунтування ефективних засобів організації навчально-пізнавальної діяльності учнів в умовах комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища (КОНС).
2. Формування стійкої мотивації і пізнавального інтересу до навчання під час використання дидактично орієнтованих програмних засобів (ДОПЗ).
3. Установлення раціонального, педагогічно виправданого діалогового спілкування учнів із засобами ІКТ на всіх етапах подання, засвоєння і відтворення учнем навчальної інформації.
4. Поєднання індивідуальних, групових і колективних форм навчання з використанням локальних і глобальних комп'ютерних мереж.
5. Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів, розвиток їх самостійності в системах «комп'ютер-учень».
6. Організація оперативного контролю і самоконтролю результатів навчально-пізнавальної і творчої діяльності з подальшою корекцією процесу навчання та виховання з використанням спеціалізованих комп'ютерних програм зовнішнього контролю і самоконтролю, зокрема комп'ютерного тестування.

7. Виявлення ефективних шляхів формування і розвитку творчих здібностей учнів за умов використання засобів ІКТ як засобів навчальної діяльності.

8. Установлення оптимальних пропорцій між інформатизованим і традиційним навчанням з урахуванням сучасних принципів навчання та тенденцій розвитку ІКТ.

До пріоритетних напрямів інформатизації Стрижівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів належать: оснащення школи сучасними інформаційними засобами; інформатизація процесу навчання та виховання, подальше підвищення рівня навчання інформатики; інформатизація системи управління школи.

Планомірно проводиться навчання вчителів та адміністрації школи щодо оволодіння навичками користування комп'ютером. На сьогодні рівень володіння комп'ютером на рівні користувачів: адміністрація – 100% (кількість персональних комп'ютерів для підтримки управлінської діяльності – 9); педагогічні працівники – 95%; викладачі, що періодично використовують комп'ютерну техніку в навчальному процесі – 65%. Кількість та відсоток учителів-предметників, що володіють персональними комп'ютерами на рівні впевнений користувач – 85 (85%); невпевнений користувач – 15 (15%); не володіють – 0 (0%).

Педагогічний колектив школи системно використовує інформаційні ресурси за такими напрямками:

1. Самоосвіта, вивчення досвіду колег з інших міст України й інших країн. Підготовка до тематичних семінарів шкільних і районних методичних об'єднань.

2. Підготовка конспектів і дидактичних матеріалів за новими курсами і поглиблення змісту традиційних курсів. Підготовка атестаційних матеріалів.

3. Позакласна робота учнів при підготовці рефератів, доповідей, повідомлень за індивідуальними творчими завданнями, у роботі з навчальними проектами.

4. Безпосереднє використання ІКТ на уроках під час самостійної роботи з документами, довідковими матеріалами, базами даних, методичними матеріалами, схемами, таблицями, малюнками, що є в мережі.

5. Тестування знань учнів з окремих предметів або розділів курсів.

6. Участь у дистанційних предметних олімпіадах, вікторинах. Технічно учитель організує роботу з інтернет-ресурсами на уроці в двох варіантах.

7. Використання ІКТ у позакласній діяльності.

Педагогічний колектив школи на конференціях, семінарах неодноразово демонстрував використання інформаційних технологій як важливої складової компетентності керівника навчального закладу. Зокрема, присутні мали змогу ознайомитися з електронним банком даних усієї документації школи й системою її зберігання; програмами Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Outlook, Microsoft Power-Point; програмним

плануванням роботи на день, тиждень, місяць, рік та перспективним плануванням; комп'ютерною мережею (управлінською та загальношкільною); базою даних учнів та банком даних працівників; роботою творчої групи вчителів «ІКТ».

На базі навчального закладу відбувається навчання педагогічних працівників під час проведення різнопланових науково-методичних регіональних заходів, виїзних семінарів, консультацій, що проводяться з метою надання методичної допомоги з питань упровадження інформаційних технологій. З цією метою Стрижівська загальноосвітня школа I-III ступенів очікує такі результати:

1. Забезпечення навчального закладу навчальними комп'ютерними комплексами та мультимедійними системами для підтримки навчально-виховного процесу, бібліотечної справи та управлінської діяльності керівників установ.

2. Забезпечення всієї комп'ютерної техніки ліцензійними базовими прикладними програмними засобами.

3. Забезпечення навчального процесу ліцензійними електронними засобами навчального призначення та управлінськими програмними засобами, підключення до глобальної комп'ютерної мережі Інтернет за сучасними швидкісними каналами зв'язку, надання доступу учням, педагогічним працівникам та управлінцям до вітчизняних і світових інформаційних ресурсів.

4. Оптимізація системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів за дистанційною формою навчання на основі новітніх технологій.

5. Поліпшення середнього показника учнів на один персональний комп'ютер.

6. Створення єдиної інформаційної інфраструктури навчального закладу.

7. Автоматизація управлінської, бухгалтерської діяльності, бібліотечної справи на основі сучасних ІКТ.

8. Введення посади системного адміністратора навчального закладу.

Визначимо перспективи розвитку Стрижівської загальноосвітньої школи I-III ступенів: підвищення ІКТ-кваліфікації педагогічних працівників школи через відвідування семінарів та майстер-класів з використанням ІКТ; розвиток креативних здібностей учнів з метою залучення до науково-дослідницької та пошукової діяльності; запровадження моніторингу якості підготовки учнів та педагогічних працівників; державна та спонсорська підтримка інформаційного забезпечення школи.

Отже, впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в управлінську діяльність загальноосвітнього навчального закладу членами педагогічного колективу – це пріоритетний напрям управлінської діяльності. Досвід роботи Стрижівської загальноосвітньої школи показує, що системний підхід в управлінні освітнім процесом завдяки застосуванню інформаційних

технологій сприяє підвищенню результативності управлінської діяльності навчального закладу.

Список використаних джерел та літератури

1. Гиг Дж. Прикладная общая теория систем : пер. с. англ. / Дж. Гиг – М. : Мир, 1981. – 336 с.
2. Лізенко А. М. Розвиток здібностей учнів на уроках математики за допомогою ефективної інтеграції ІКТ у навчальний процес / А. М. Лізенко. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/3_ANR_2013/Pedagogica/5_125267.doc.htm. – Назва з екрану.
3. Маслов В. І. Наукові основи та функції процесу управління загальноосвітніми навчальними закладами : навч. посіб. / В. І. Маслов – Тернопіль : Астон, 2007. – 150 с.
4. Пархонова Л. І. Системний підхід до управління інноваційним освітнім процесом / Л. І. Пархонова. – Режим доступу: <http://iprobuk.cv.ua/images/doc>. - Назва з екрану.
5. Ренькас Б. М. Системний підхід у моделюванні управління загальноосвітнім навчальним закладом / Б. М. Ренькас. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/2917/1/32_42.pdf. – Назва з екрану.
6. Тарасова С. М. Інформаційно-комунікативні технології в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом / С. М. Тарасова. – Режим доступу: http://mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/24_3.pdf. – Назва з екрану.

О. Ковалишина

Общеобразовательное учебное заведение как объект системного управления (на примере Сtryzhевской общеобразовательной школы I-III степеней)

Статья посвящена вопросу эффективного внедрения информационно-коммуникативных технологий в управлении общеобразовательным учебным заведением. Доказана целесообразность использования системного подхода к автоматизации управления заведением с применением компьютерных технологий. Осуществлен анализ вопросов влияния средств информационно-коммуникативных технологий на результаты управленческой деятельности.

Определены перспективы развития и приоритетные направления информатизации Сtryzhевской общеобразовательной школы I-III степеней.

О. Kovalishina

A comprehensive educational institution as an object management system (for example Stryzhivskoyi secondary school levels)

The article deals with implementation of information and communication technologies in the management of secondary schools. The expediency of using a systematic approach to automate management institution using computer technology. The analysis of the impact of Information and communication technologies on the results of management activities. Prospects and development priorities of information Stryzhivskoyi secondary school levels.